

Raportul privind drepturile fundamentale 2018

Opiniile FRA

Anul 2017 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Raportul privind drepturile fundamentale 2018 al FRA analizează evoluțiile majore din domeniu, identificând atât realizările, cât și domeniile de interes nesoluționate. Această publicație prezintă opiniile FRA în legătură cu principalele evoluții înregistrate în domeniile tematice acoperite, precum și o sinteză a dovezilor care vin în sprijinul acestor opinii. Astfel, raportul oferă o imagine de ansamblu compactă, dar informativă a principalelor provocări legate de drepturile fundamentale cu care se confruntă UE și statele sale membre.

Cuprins

 1. Percepții schimbătoare: către o abordare bazată pe drepturi asupra îmbătrânirii	2
2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre	4
3. Egalitate și nediscriminare	6
4. Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora	9
5. Integrarea romilor	11
6. Azilul, vizele, migrația, frontierele și integrarea	14
7. Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor	16
8. Drepturile copilului	18
9. Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor	21
10. Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap	24

1. Percepții schimbătoare: către o abordare bazată pe drepturi asupra îmbătrânirii

Acest capitol explorează trecerea lentă, dar inexorabilă de la modul de a gândi despre bătrânețe din perspectiva „deficitelor” care creează „nevoi” către o percepție mai cuprinzătoare, care înglobează abordarea bazată pe drepturi față de îmbătrânire. Această schimbare de paradigmă, care se produce treptat, face parte din lupta pentru respectarea dreptului fundamental la egalitate de tratament al tuturor persoanelor, indiferent de vârstă, fără a neglija protejarea și sprijinirea celor care au nevoie. Abordarea din perspectiva drepturilor omului nu contrazice existența nevoilor specifice vârstei; dimpotrivă, o abordare bazată pe drepturi permite o mai bună satisfacere a nevoilor, conform cerințelor, încadrându-le într-un context bazat pe drepturile omului.

Piețele forței de muncă și sistemele naționale de protecție socială au suferit deja transformări profunde pentru a răspunde longevității și provocărilor pe care le prezintă o societate în curs de îmbătrânire pentru sistemele economice și sociale naționale. Acest proces a început cu o serie de inițiative în Uniunea Europeană (UE) și în lume. Printre ele se numără lupta împotriva discriminării bazate pe vârstă în domeniul ocupării forței de muncă, promovarea îmbătrânirii active și stimularea vieții profesionale mai lungi, precum și introducerea de reforme în sistemele de protecție socială care să abordeze limita de vârstă, și anume în pensii, servicii de sănătate și acordarea de îngrijire pe termen lung. De asemenea, reformele încep să se îndepărteze de abordările bazate pe nevoi, menite să răspundă la „deficitele” legate de vârstă, în direcția schimbării concentrării asupra individului, a ființei umane cu drepturi fundamentale și a demnității umane inerente. În conformitate cu articolul 1 din Carta drepturilor fundamentale a UE („carta”), demnitatea umană este inviolabilă și trebuie protejată și respectată, indiferent de vârstă.

Această schimbare nu ar trebui totuși să treacă cu vederea nevoile specifice vârstei ale persoanelor în vârstă și nici să subestimeze importanța responsabilităților statului față de persoanele – inclusiv persoanele în vârstă – care ar putea avea nevoie de sprijin. În plus, persoanele în vârstă sunt un grup eterogen, cu nevoi și preferințe destul de diferite. Multe preferințe și experiențe în cursul vieții afectează rezultatele la o vârstă mai înaintată. Genul, statutul de imigrant sau de minoritate etnică, handicapul, precum și statutul socioeconomic și aspectele geografice sau de altă natură pot avea un impact

negativ compus asupra persoanelor în vârstă. Acest lucru determină în mare parte măsura în care acestea se bucură de drepturile lor.

Drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a UE se aplică tuturor, indiferent de vârstă. Cu toate acestea, termenul „vârstă” este menționat în mod specific la articolul 21 ca motiv protejat pentru discriminare și la articolul 25, care recunoaște dreptul persoanelor în vârstă „de a duce o viață demnă și independentă și de a participa la viața socială și culturală”.

Nediscriminarea și egalitatea de șanse pentru persoanele în vârstă în diferite domenii ale vieții, precum și viața lor cu demnitate sunt integrate, de asemenea, în Pilonul european al drepturilor sociale, proclamat recent. Potrivit Comisiei Europene, Pilonul european al drepturilor sociale „depășește parțial actualul *acquis*”. Obiectivul este reflectarea asupra modului de extindere a protecției împotriva discriminării pe motive de vârstă la domeniile protecției sociale, inclusiv securitatea socială și asistența medicală, educația și accesul la produse și servicii accesibile publicului.

Proclamarea Pilonului privind drepturile sociale, deși este un set de principii și drepturi fără caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, indică o voință politică și un angajament politic puternic din partea instituțiilor UE și a statelor membre de a lucra la o Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii – o Europă care utilizează mai bine și cu mai mult respect întregul său capital uman, fără a exclude pe nimeni. Este o oportunitate pentru UE și statele

membre de a obține rezultate concrete privind promovarea și punerea în aplicare a drepturilor persoanelor în vârstă, care reprezintă o parte importantă a capitalului uman și care au potențialul de a contribui în mod substanțial la toate aspectele vieții.

Stabilirea de norme și de standarde minime este însă doar prima etapă în acest proces. Creșterea nivelului de conștientizare și utilizarea mecanismelor de coordonare și de monitorizare sunt la fel de esențiale pentru îndeplinirea drepturilor fundamentale ale tuturor, inclusiv ale persoanelor în vârstă, astfel cum se prevede în cartă. În acest efort, implicarea atât a instituțiilor UE, cât și a statelor membre este mai mult decât necesară.

În acest sens, opiniile FRA prezentate în continuare ar trebui considerate elemente constructive care sprijină trecerea la o abordare cuprinzătoare bazată pe drepturile omului asupra îmbătrânirii.

Opinia FRA 1.1

Legiuitorul UE ar trebui să își continue eforturile pentru adoptarea Directivei privind egalitatea de tratament. Directiva va extinde orizontal protecția împotriva discriminării bazate pe diverse motive, inclusiv vârsta, în domenii de o importanță deosebită pentru persoanele în vârstă, inclusiv accesul la produse și servicii, protecția socială, asistența medicală și locuințele.

Opinia FRA 1.2

Pentru a asigura o protecție mai puternică a drepturilor sociale, legiuitorul UE ar trebui să întreprindă acțiuni juridice concrete, punând în aplicare în continuare principiile și drepturile

consacrate în Pilonul european al drepturilor sociale. În acest sens, ar trebui să asigure adoptarea rapidă a propunerii de directivă privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată și să accelereze procedurile de adoptare a unui act european cuprinzător privind accesibilitatea. Pentru a asigura coerența cu legislația UE mai amplă, actul privind accesibilitatea ar trebui să includă dispoziții care să îl coreleze cu alte acte relevante, cum ar fi regulamentele care reglementează fondurile structurale și de investiții europene.

Opinia FRA 1.3

Instituțiile UE și statele membre ar trebui să ia în considerare utilizarea fondurilor structurale și de investiții europene, precum și a altor instrumente financiare ale UE pentru a promova o abordare bazată pe drepturi asupra îmbătrânirii. Pentru a consolida reformele care promovează o viață demnă și autonomă, precum și oportunități de participare pentru persoanele în vârstă, instituțiile UE și statele membre ar trebui să reafirme și să consolideze în următoarea perioadă de programare (după 2020) condiționalitățile ex ante, precum și dispozițiile privind monitorizarea punerii lor în aplicare. Astfel de măsuri ar trebui să garanteze utilizarea fondurilor UE în conformitate cu obligațiile privind drepturile fundamentale.

În plus, instituțiile UE și statele membre ar trebui să abordeze în mod sistematic provocările cu care se confruntă persoanele în vârstă în cadrul mecanismelor de coordonare a politicilor fundamentale, cum ar fi semestrul european.

2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre

În 2017 s-au împlinit opt ani de când este în vigoare Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, ca document cu caracter juridic obligatoriu al Uniunii Europene. Carta vine în completarea documentelor naționale privind drepturile omului și a Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEaDO). La fel ca în anii anteriori, rolul și întrebuintarea cartei la nivel național au avut un caracter eterogen: se pare că nu există nicio îmbunătățire semnificativă în ceea ce privește utilizarea acesteia de către sistemele judiciare sau în procesele legislative; în plus, s-a dovedit a fi dificilă identificarea unor politici guvernamentale menite să promoveze cartă. În schimb, dat fiind numărul limitat și adesea superficial de referiri de către instanțele naționale, parlamente și guverne, se poate afirma, din nou, că potențialul cartei nu a fost exploatat în întregime.

Conform jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), Carta drepturilor fundamentale a UE este obligatorie pentru statele membre ale UE atunci când acestea acționează în domeniul de aplicare al dreptului UE. Legiuitorul UE influențează, în mod direct sau indirect, viețile oamenilor care trăiesc în UE în aproape toate domeniile de politică. Având în vedere acest fapt, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ar trebui să constituie un standard relevant atunci când judecătorii sau funcționarii publici din statele membre își îndeplinesc sarcinile de zi cu zi. Cu toate acestea, ca și în ultimii ani (2012-2016), dovezile FRA sugerează că sistemele judiciare și administrațiile utilizează numai în mod limitat cartă la nivel național. Se pare că aproape nicio politică nu urmărește promovarea cartei, deși statele membre sunt obligate nu numai să respecte drepturile reglementate de cartă, ci și „[să promoveze] aplicarea lor în conformitate cu atribuțiile pe care le au în acest sens” (articolul 51 din cartă). Acolo unde este menționată cartă în procesul legislativ sau de sistemul judiciar, utilizarea sa rămâne adesea superficială.

Opinia FRA 2.1

UE și statele sale membre ar trebui să încurajeze realizarea unui schimb de informații mai amplu cu privire la experiențe și abordări privind trimiterile la cartă și utilizarea acesteia – între judecătorii, barourile și administrațiile din statele membre, precum și dincolo de frontierele naționale. Pentru a încuraja acest schimb de

informații, statele membre ale UE ar trebui să valorifice la maximum oportunitățile de finanțare existente, cum ar fi cele din cadrul programului „Justiție”.

Statele membre ale UE ar trebui să promoveze cunoașterea drepturilor conferite prin cartă și să se asigure că modulele de formare specifice sunt oferite judecătorilor naționali și altor practicieni din domeniul dreptului.

În conformitate cu articolul 51 (domeniul de aplicare) din Carta drepturilor fundamentale a UE, toate actele legislative naționale de punere în aplicare a dreptului UE trebuie să respecte această cartă. La fel ca în anii precedenți, în 2017 rolul cartei în cadrul proceselor legislative la nivel național a rămas limitat: aceasta nu reprezintă un standard care să fie aplicat în mod explicit și cu regularitate în cursul procedurilor prin care se verifică legalitatea sau se evaluează impactul legislației viitoare – în timp ce instrumentele naționale din domeniul drepturilor omului sunt incluse în mod sistematic în astfel de proceduri. În plus, la fel ca în ultimii ani, multe hotărâri ale instanțelor naționale care au utilizat cartă au recurs la aceasta fără a formula un argument motivat cu privire la motivul pentru care cartă s-a aplicat în circumstanțele specifice ale cauzei.

Opinia FRA 2.2

Instanțele naționale, precum și guvernele și/sau parlamentele ar putea avea în vedere o „examinare a articolului 51 (domeniul de aplicare)” mai riguroasă pentru a evalua într-un stadiu incipient dacă o cauză în instanță sau un dosar legislativ aduce sau nu aduce în discuție aspecte ținând de Carta drepturilor fundamentale a UE. Elaborarea unor manuale standardizate privind măsurile practice de verificare a aplicabilității cartei – până în prezent, doar foarte puține state membre ale UE au făcut acest lucru – ar constitui pentru profesioniștii din domeniul juridic un instrument pentru a evalua relevanța cartei într-o anumită cauză sau propunere legislativă. Manualul FRA privind aplicabilitatea cartei ar putea servi drept sursă de inspirație în acest sens.

3. Egalitate și nediscriminare

Anul 2017 a adus progrese inegale în ceea ce privește promovarea egalității și a nediscriminării la nivelul Uniunii Europene. Deși directiva privind egalitatea de tratament – propusă în 2008 – nu fusese adoptată până la sfârșitul anului, UE a proclamat pilonul european al drepturilor sociale, care își are originea în principiul nediscriminării. Restricțiile privind vestimentația și simbolurile cu tentă religioasă la locul de muncă sau în spații publice au rămas un subiect de interes, care afectează în mod special femeile musulmane. Asigurarea egalității pentru persoanele lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) a înregistrat unele progrese, în special în privința stării civile a cuplurilor de același sex. Între timp, conform constatărilor provenind dintr-o gamă largă de date privind egalitatea – inclusiv date obținute prin tehnici de testare a discriminării –, tratamentul inegal și discriminarea continuă să reprezinte o realitate la nivelul societăților europene.

Constatările FRA privind cel de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS II) și diferitele cercetări naționale publicate în 2017 confirmă faptul că discriminarea și tratamentul inegal pe diferite motive rămân realități în domeniile-cheie ale vieții în întreaga UE. Cu toate acestea, UE și statele sale membre se pot baza pe instrumentele politice de promovare a egalității, Pilonul european al drepturilor sociale promovând protecția împotriva discriminării dincolo de actualul *acquis* în domeniul egalității. Cu toate acestea, întrucât propunerea de directivă privind egalitatea de tratament nu a fost adoptată încă, UE gestionează o ierarhie a motivelor. Negocierile referitoare la propunerea de directivă în cadrul Consiliului UE au intrat în al nouălea an în 2017 și nu au fost finalizate până la sfârșitul anului.

Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice discriminarea bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală. Articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede că Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și cu aprobarea Parlamentului European, poate lua măsurile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală.

Opinia FRA 3.1

Legiuitorul UE ar trebui să își continue eforturile pentru adoptarea Directivei privind tratamentul egal pentru a se asigura că UE oferă o protecție globală împotriva discriminării în domeniile-cheie ale vieții, indiferent de sexul, originea rasială sau etnică, religia sau convingerea, handicapul, vârsta sau orientarea sexuală a unei persoane.

Opinia FRA 3.2

Legiuitorul UE ar trebui să ia măsuri juridice concrete pentru a asigura o protecție mai puternică a drepturilor sociale și pentru a pune în aplicare în continuare principiile și drepturile consacrate în Pilonul drepturilor sociale.

Restricțiile privind îmbrăcămintea și simbolurile religioase la locul de muncă sau în spațiile publice au continuat să genereze dezbateri privind religia în UE în 2017. Aceste restricții afectează în special femeile musulmane care poartă diferite forme de articole de îmbrăcămintă care acoperă capul sau fața. CJUE și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) au oferit noi orientări în acest domeniu, privind cerințele profesionale reale, interzicerea simbolurilor religioase vizibile și purtarea în public a articolelor de îmbrăcămintă religioasă care acoperă în totalitate fața. Unele state membre ale UE au pus restricții asupra acoperirii feței în locurile publice pentru a-și promova idealul de societăți favorabile

incluziunii sau pentru a păstra neutralitatea funcționarilor publici, a judecătorilor și a procurorilor.

Articolul 10 din Carta drepturilor fundamentale a UE garantează dreptul tuturor la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea prin intermediul cultului, învățământului, practicilor și îndeplinirii riturilor, în mod individual sau colectiv. Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice orice formă de discriminare pe motive de religie sau convingeri. Articolul 22 din Carta drepturilor fundamentale a UE prevede în continuare că Uniunea Europeană respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică.

Opinia FRA 3.3

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că drepturile și libertățile fundamentale sunt garantate atunci când se iau în considerare restricțiile privind simbolurile sau articolele de îmbrăcăminte asociate cu religia. Orice propunere legislativă sau administrativă care riscă să limiteze libertatea de manifestare a religiei sau a convingerilor ar trebui să încorporeze considerații privind drepturile fundamentale și respectarea principiilor legalității, necesității și proporționalității.

Statele membre ale UE au continuat să pună în aplicare măsuri de promovare a egalității persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI). Mai multe state membre ale UE au aliniat statutul civil al cuplurilor de același sex cu cel al cuplurilor căsătorite, deși uneori există limitări în ceea ce privește adopția sau reproducerea asistată. Altele au luat măsuri pentru demedicalizarea procesului de reatribuire de gen, un stat membru al UE adoptând proceduri simplificate pentru ca persoanele transgen să își modifice sexul înregistrat. În unele state membre ale UE a apărut aspectul indicatorilor binari de gen, un stat permițând utilizarea indicatorului „X” în documentele oficiale, ca alternativă la cel bărbătesc sau femeiesc.

Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzice discriminarea pe motive de sex și orientare sexuală. Comisia Europeană a publicat o listă de acțiuni de promovare a egalității LGBTI în decembrie 2015, inclusiv îmbunătățirea drepturilor și asigurarea protecției juridice a persoanelor LGBTI și a familiilor acestora, precum și monitorizarea și aplicarea drepturilor existente. Lista acțiunilor acoperă perioada 2016-2019. Deși nu este obligatorie din punct de vedere juridic, lista oferă orientări cu privire la locul și modul în care statele

membre ale UE pot lucra pentru a asigura că persoanele LGBTI pot beneficia de dreptul lor la egalitate și nediscriminare. UE și statele sale membre s-au angajat să îndeplinească obiectivele Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. Obiectivul 10 pentru dezvoltarea durabilă, privind reducerea inegalităților în cadrul țărilor și între acestea, stabilește, ca unul dintre obiectivele sale, asigurarea egalității de șanse și reducerea inegalităților de rezultat. Acesta include eliminarea legilor, a politicilor și a practicilor discriminatorii și promovarea legislației, a politicilor și a măsurilor adecvate.

Opinia FRA 3.4

Statele membre ale UE sunt încurajate să continue adoptarea și punerea în aplicare a unor măsuri specifice pentru a se asigura că persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) se pot folosi pe deplin de toate drepturile lor fundamentale. În acest sens, statele membre ale UE sunt încurajate să utilizeze lista măsurilor de promovare a egalității LGBTI publicată de Comisia Europeană pentru a oferi orientări în eforturile acestora.

Datele despre egalitate oferă un mijloc puternic de a descoperi modelele de inegalitate din statele membre ale UE, precum și o bază solidă pentru elaborarea politicilor pe baza dovezilor. Constatările studiului EU-MIDIS II și ale cercetărilor publicate de organisme naționale de promovare a egalității și de autoritățile publice în 2017 demonstrează amplu că discriminarea și tratamentul inegal afectează profund societățile europene. Constatările cercetării privind punerea în aplicare a metodei de testare a discriminării oferă dovezi empirice suplimentare privind discriminarea în ceea ce privește accesul la piața muncii și la locuințe din mai multe motive din mai multe state membre ale UE. Prin colectarea sistematică a datelor privind modelele de inegalitate, UE și statele sale membre pot monitoriza impactul politicilor și al măsurilor puse în aplicare pentru a încuraja egalitatea și pentru a promova nediscriminarea și le pot adapta pentru a le îmbunătăți eficacitatea. UE și statele sale membre s-au angajat să îndeplinească obiectivele Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. Disponibilitatea unor date robuste și fiabile privind egalitatea ar permite UE și statelor sale membre să măsoare progresul în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor 10.2 și 10.3 din cadrul Obiectivului 10 pentru dezvoltarea durabilă privind reducerea inegalităților în cadrul țărilor și între acestea.

Diferite tipuri de date, cum ar fi date statistice și administrative, precum și dovezi științifice pot fi utilizate pentru a sprijini elaborarea de politici pentru

promovarea egalității de tratament și combaterea discriminării. Aceste date pot fi utilizate, de asemenea, pentru a evalua punerea în aplicare a Directivei privind egalitatea rasială (2000/43/CE) sau a Directivei privind egalitatea de tratament (2000/78/CE). În recomandările sale generale de politică, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) subliniază necesitatea unor date fiabile în sprijinul luptei împotriva discriminării. În plus, Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap oferă orientări cu privire la culegerea datelor privind egalitatea.

Opinia FRA 3.5

Instituțiile UE și statele membre ale UE sunt încurajate să continue să sprijine și să finanțeze culegerea de date fiabile și solide privind egalitatea de către agențiile și organismele UE, autoritățile naționale de statistică, organismele naționale de promovare a egalității, alte autorități publice și instituții academice. În plus, statele membre ale UE sunt încurajate să furnizeze Eurostat (oficiul pentru statistică al Uniunii Europene) date solide și fiabile privind egalitatea, astfel încât să permită UE să elaboreze programe și măsuri specifice prin care să promoveze egalitatea de tratament și să promoveze nediscriminarea. Atunci când este posibil și relevant, datele colectate ar trebui să fie defalcate nu numai pe sexe și vârstă, ci și pe criterii de origine etnică, handicap și religie.

4. Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora

La șaptesprezece ani de la adoptarea Directivei privind egalitatea rasială și la nouă ani de la adoptarea Deciziei-cadru a UE privind rasismul și xenofobia, imigranții și grupurile etnice minoritare continuă să se confrunte pe scară largă cu acțiuni de discriminare, hărțuire și creare discriminatorie de profiluri etnice, pe tot cuprinsul Uniunii Europene, conform rezultatelor celui de al doilea sondaj al Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS II), realizat de FRA. Comisia Europeană a susținut eforturile statelor membre ale UE de combatere a rasismului și a infracțiunilor motivate de ură prin intermediul Grupului la nivel înalt pentru combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță al UE. De asemenea, Comisia a continuat să monitorizeze îndeaproape punerea în aplicare a Directivei privind egalitatea rasială și a Deciziei-cadru. Deși mai multe state membre ale UE și-au revizuit legislația pentru combaterea rasismului, în 2017 doar 14 dintre state puseseră în aplicare planuri de acțiune și strategii de combatere a rasismului și a discriminării etnice.

În ciuda inițiativelor de politică întreprinse în cadrul Grupului la nivel înalt al UE pentru combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță, infracțiunile și discursurile rasiste și xenofobe motivate de ură continuă să afecteze profund viața a milioane de oameni din UE. Acest lucru este ilustrat în constatările din cadrul EU-MIDIS II și raportat în rezumatele periodice ale FRA privind preocupările legate de drepturile fundamentale în materie de migrație.

Articolul 1 din Decizia-cadru privind rasismul și xenofobia descrie măsurile pe care statele membre le adoptă pentru a pedepsi comportamentul rasist și xenofob intenționat. Articolul 4 litera (a) din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ICERD) obligă în continuare statele părți la convenție să declare instigarea la discriminare rasială, precum și actele de violență împotriva oricărei rase sau oricărui grup de persoane, drept infracțiuni sancționabile prin lege.

Opinia FRA 4.1

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că orice caz de presupusă infracțiune de ură, inclusiv discursul de incitare la ură, este înregistrat, cercetat, urmărit și judecat cu eficacitate. Acest lucru trebuie efectuat în conformitate cu legislația națională, a UE, europeană și internațională aplicabilă.

Statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi în continuare pentru înregistrarea, culegerea și publicarea în mod sistematic, pe bază anuală, de date comparabile privind infracțiunile motivate de ură pentru a le permite acestora să elaboreze răspunsuri de natură juridică și de politică eficiente și bazate pe dovezi la aceste fenomene. Toate datele ar trebui culese în conformitate cu respectivele cadre juridice naționale și cu legislația UE privind protecția datelor.

În ciuda cadrului juridic solid stabilit de Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE), rezultatele EU-MIDIS II și alte dovezi arată că o proporție considerabilă de imigranți și grupuri etnice minoritare se confruntă cu niveluri ridicate de discriminare din cauza etniei sau a originii lor imigrante, precum și a posibilelor caracteristici conexe, cum ar fi culoarea pielii și religia. Rezultatele arată puține progrese în comparație cu ultimii opt ani, când a fost efectuat primul sondaj EU-MIDIS; proporțiile persoanelor care se confruntă cu discriminare rămân la niveluri care ridică preocupări serioase. De asemenea, acestea arată că cei mai mulți respondenți nu cunosc nicio organizație care oferă sprijin sau consiliere victimelor discriminării, iar majoritatea nu cunosc niciun organism de promovare a egalității.

Opinia FRA 4.2

Statele membre ale UE ar trebui să asigure o mai bună punere în practică și aplicare a Directivei privind egalitatea rasială. De asemenea, acestea ar trebui să sporească nivelul de conștientizare cu privire la legislația în materie de antidiscriminare și la mecanismele de soluționare relevante, în special în rândul persoanelor cele mai susceptibile de a fi afectate de discriminare, cum ar fi membrii minorităților etnice. În special, statele membre ar trebui să se asigure că sancțiunile sunt suficiente de eficace, proporționale și disuasive, în conformitate cu Directiva privind egalitatea rasială.

În 2017, numai 14 state membre aveau în vigoare planuri naționale de acțiune speciale pentru combaterea discriminării rasiale, a rasismului și a xenofobiei. Declarația și Programul de acțiune de la Durban al Organizației Națiunilor Unite adoptat în urma Conferinței mondiale împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței asociate acestora prevăd că principala responsabilitate pentru combaterea rasismului, a discriminării rasiale, a xenofobiei și a intoleranței asociate acestora revine statelor părți. Grupul la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță oferă statelor membre ale UE un forum pentru schimbul de practici în scopul asigurării punerii în aplicare cu succes a unor astfel de planuri de acțiune.

Opinia FRA 4.3

Statele membre ale UE ar trebui să elaboreze planuri naționale de acțiune specifice pentru a combate rasismul, discriminarea rasială, xenofobia și intoleranța asociată acestora. În acest sens, statele membre ar putea utiliza orientările practice oferite de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului cu privire la modul de elaborare a unor astfel de planuri. Conform respectivelor orientări, astfel de planuri de acțiune ar stabili obiective și acțiuni, ar desemna organismele responsabile ale statelor membre, ar include indicatori de performanță și ar prevedea mecanisme de monitorizare și evaluare. Punerea în aplicare a unor astfel de planuri ar furniza statelor membre ale UE un mijloc eficient pentru a asigura că acestea își îndeplinesc obligațiile în temeiul Directivei privind egalitatea rasială și al Deciziei-cadru privind combaterea rasismului și a xenofobiei.

Astfel cum s-a prezentat în rapoartele anterioare privind drepturile fundamentale, dovezile din cadrul EU-MIDIS II arată că membrii grupurilor minoritare etnice se confruntă în continuare cu respectiva creare de profiluri discriminatorii de către poliție. O astfel de creare de profiluri poate submina încrederea în asigurarea respectării legii în rândul persoanelor care aparțin unor minorități etnice, care pot fi frecvent oprite și percheziționate fără niciun alt motiv decât înfățișarea lor. Practica aceasta contravine principiilor ICERD și altor standarde internaționale, inclusiv celor incluse în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența conexă a CEDO, precum și în Carta drepturilor fundamentale a UE și în Directiva privind egalitatea rasială.

Opinia FRA 4.4

Statele membre ale UE ar trebui să pună capăt formelor discriminatorii de creare de profiluri. Acest lucru s-ar putea realiza prin furnizarea de cursuri de formare sistematice privind legislația împotriva discriminării pentru agenții responsabili de aplicarea legii, precum și prin sprijinirea acestora pentru a înțelege mai bine prejudecățile neintenționate și pentru a înfrunța stereotipurile și prejudecățile. De asemenea, astfel de cursuri de formare ar putea spori nivelul de conștientizare cu privire la consecințele discriminării și la modalitățile de creștere a nivelului de încredere în poliție în rândul membrilor comunităților minoritare. În plus, pentru a monitoriza practicile discriminatorii de creare de profiluri, statele membre ale UE ar putea lua în considerare înregistrarea utilizării competențelor de oprire și de percheziționare. În special, acestea ar putea înregistra etnia persoanelor care au făcut obiectul opririlor – ceea ce se întâmplă în prezent într-un stat membru – în conformitate cu respectivele cadre juridice naționale și cu legislația UE privind protecția datelor.

5. Integrarea romilor

Cadrul UE pentru strategii naționale de integrare a romilor încă nu a dat rezultate semnificative și nici nu a înregistrat un „progres tangibil”, în pofida implementării continue a unor măsuri de îmbunătățire a incluziunii romilor în statele membre. A crescut participarea romilor la programele de învățământ, dar abandonul școlar timpuriu și segregarea în educație încă reprezintă probleme care trebuie rezolvate. Situația romilor în materie de ocupare a forței de muncă, locuințe și sănătate prezintă un grad mic de îmbunătățire, dar persistă manifestările anti-țigani, care se manifestă prin discriminare, hărțuire și infracțiuni motivate de ură și care rămân un obstacol important în calea incluziunii acestora. Necesitatea de a combate manifestările anti-țigani a devenit o prioritate politică mai stringentă în 2017, reflectată în Rezoluția Parlamentului European privind aspecte de drept fundamental pentru integrarea romilor în UE. Sunt necesare eforturi sporite de monitorizare a punerii în aplicare și a eficacității măsurilor de integrare; în aceeași măsură trebuie acordată o atenție specială femeilor de etnie romă și tinerilor marginalizați și excluși social.

Ura împotriva romilor rămâne o barieră importantă în calea incluziunii romilor, după cum arată rezultatele studiilor FRA privind romii. Romii continuă să se confrunte cu discriminarea din cauza etniei lor în ceea ce privește accesul la educație, ocuparea forței de muncă, locuințe și asistență medicală. Discriminarea și ura împotriva romilor încalcă dreptul la nediscriminare, astfel cum este recunoscut la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE, în Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE) și în alte instrumente europene și internaționale privind drepturile omului. În plus, recomandarea Consiliului din 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor recomandă statelor membre să ia măsurile necesare pentru a asigura aplicarea eficace în practică a Directivei privind egalitatea rasială. Necesitatea abordării discriminării împotriva romilor prin punerea în aplicare a Directivei privind egalitatea rasială și a Deciziei-cadru privind combaterea rasismului și a xenofobiei, cu accent special pe aspectele legate de gen, a fost subliniată în rapoartele anterioare ale FRA, inclusiv în raportul EU-MIDIS II privind Romii – Rezultate selectate și în Raportul privind drepturile fundamentale 2017.

Opinia FRA 5.1

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că această combatere a urii împotriva romilor este integrată în măsuri politice și este combinată cu politici de incluziune activă care abordează inegalitatea etnică și sărăcia, în conformitate cu Directiva privind egalitatea rasială și cu Decizia-cadru privind combaterea rasismului

și a xenofobiei. Acestea ar trebui să includă, de asemenea, măsuri de conștientizare cu privire la beneficiile integrării romilor, orientate către populația generală, furnizorii de servicii, personalul educațional public și poliția. Astfel de măsuri ar putea include sondaje sau cercetări calitative efectuate la nivel național sau local pentru a înțelege impactul social al urii împotriva romilor.

Ratele de înscriere a romilor în educația timpurie au crescut, reflectând investițiile și măsurile guvernelor pentru a sprijini educația timpurie. În ciuda scăderii ratei romilor care au abandonat timpuriu școala, aproximativ 7 din 10 romi cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani încă părăsesc timpuriu școala. În plus, segregarea în educație a crescut în mai multe state membre ale UE, iar discriminarea în educație nu s-a îmbunătățit semnificativ. Articolul 3 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) subliniază importanța combaterii excluziunii sociale și a discriminării, precum și a protecției drepturilor copilului, care includ dreptul la educație. Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice în mod explicit discriminarea pe motive de etnie sau rasă. Recomandarea Consiliului din 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor prevede eliminarea oricărei forme de segregare școlară și asigurarea durabilității și a impactului pe termen lung pentru eliminarea segregării. Directiva privind egalitatea rasială se aplică, de asemenea, domeniului educației. Procedurile privind încălcarea dreptului Uniunii împotriva a trei state membre cu privire la

segregarea în educație în contextul încălcării Directivei privind egalitatea rasială reflectă gravitatea acestei probleme.

Opinia FRA 5.2

Autoritățile naționale din învățământ ar trebui să asigure sprijinul necesar și resursele pentru școlile cu populații de elevi romi pentru a se aborda toate aspectele incluziunii educaționale: creșterea participării la educație și reducerea ratelor abandonului școlar. Statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi suplimentare pentru a aborda segregarea în educație, care să se concentreze pe durabilitatea pe termen lung și, în paralel, abordează discriminarea și ura împotriva romilor. Măsurile de desegregare ar trebui să fie însoțite de eforturi de sensibilizare și de promovare a diversității în școli adresate cadrelor didactice, elevilor și părinților.

Îmbunătățirea participării educaționale a romilor nu a condus întotdeauna la creșterea ratei de ocupare a forței de muncă sau a participării pe piața muncii. Șomajul pe termen lung rămâne o provocare, în timp ce integrarea pe piața muncii este și mai dificilă pentru tinerii romi și pentru femeile rome. Deși anumite proiecte specifice și măsuri politice au vizat nevoile tinerilor romi și ale femeilor rome în ocuparea forței de muncă, acestor grupuri le-a fost acordată puțină atenție sistematică. Recomandarea Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor din 2013 solicită statelor membre ale UE să ia măsuri eficiente pentru a asigura egalitatea de tratament a romilor în ceea ce privește accesul la piața muncii – de exemplu, prin măsuri de sprijinire a primei experiențe de muncă și a formării profesionale, a unei activități independente și a antreprenoriatului, a accesului la serviciile publice generale de ocupare a forței de muncă și eliminarea barierelor cum ar fi discriminarea. Pilonul european al drepturilor sociale, proclamat în 2017, face referire la educație, la formare și la învățarea pe tot parcursul vieții pentru a ajuta la gestionarea unor tranziții reușite pe piața muncii, precum și la egalitatea de gen, egalitatea de șanse și sprijinul activ pentru ocuparea forței de muncă, în special pentru tineri și șomeri.

Opinia FRA 5.3

Statele membre ale UE ar trebui să consolideze măsurile de sprijinire a accesului pe piața muncii pentru romi. Politicile de ocupare a forței de muncă, birourile naționale de ocupare a forței de muncă și întreprinderile, în special la nivel local, ar trebui să ofere sprijin pentru a permite activități independente și activități antreprenoriale.

De asemenea, acestea ar trebui să pună în aplicare eforturi de informare a romilor pentru a sprijini integrarea deplină a acestora pe piața muncii, cu un accent, de asemenea, pe femeile și tinerii romi.

Pentru ca măsurile de integrare a romilor să aibă succes, este esențială participarea semnificativă a romilor la proiecte și la elaborarea și punerea în aplicare a politicilor și a strategiilor locale. Participarea la nivel național a romilor este importantă pentru elaborarea și monitorizarea strategiilor naționale de integrare a romilor sau a seturilor integrate de măsuri politice și ar trebui să fie sprijinită prin intermediul dialogurilor și al platformelor de participare la nivel național. În special la nivel local, mecanismele de cooperare cu autoritățile locale și organizațiile societății civile pot facilita implicarea localnicilor, inclusiv a romilor. Recomandarea din 2013 a Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor impune implicarea și participarea activă a romilor, precum și abordări locale adecvate în materie de integrare. Experiența FRA prin intermediul cercetării sale privind implicarea locală în incluziunea romilor (LERI) arată modul în care comunitățile locale pot fi impulsionate să participe la proiecte și la elaborarea de strategii.

Opinia FRA 5.4

Statele membre ale UE ar trebui să își revizuiască strategiile naționale de integrare a romilor sau seturile integrate de măsuri politice pentru a spori eforturile de promovare a abordărilor participative la elaborarea politicilor și a proiectelor de integrare, acordând o atenție deosebită nivelului local și sprijinind eforturile plasate sub responsabilitatea comunității. Fondurile structurale și de investiții europene și alte surse de finanțare ar trebui utilizate pentru a facilita participarea romilor și proiectele de integrare plasate sub responsabilitatea comunităților.

Recomandarea din 2013 a Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor invită statele membre ale UE să monitorizeze și să evalueze în mod corespunzător eficacitatea strategiilor lor naționale și a politicilor de incluziune socială. Aceste mecanisme de monitorizare trebuie să includă, atunci când este posibil, date calitative și cantitative relevante, asigurând că respectiva colectare a datelor este în conformitate cu dreptul național și al Uniunii aplicabile, în special în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal. În timp ce mai multe state membre au inclus indicatori cantitativi și calitativi pentru a măsura progresul în integrarea

romilor, unele încă nu dispun de niciun mecanism de monitorizare. Puține mecanisme de monitorizare includ informații privind utilizarea eficientă a fondurilor UE.

Opinia FRA 5.5

Statele membre ar trebui să îmbunătățească sau să instituie mecanisme de monitorizare a integrării romilor, în conformitate cu Recomandarea din 2013 a Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre. Mecanismele de monitorizare ar trebui să includă colectarea în continuare a datelor anonime defalcate pe criterii de etnie și sex, în conformitate cu legislația UE privind protecția datelor, și să includă întrebări relevante în anchetele la scară largă, cum ar fi ancheta asupra forței de muncă și statisticile UE referitoare la venit și la condițiile de viață. Mecanismele de monitorizare ar trebui să implice societatea civilă și comunitățile locale de romi. Evaluările independente care implică romi ar trebui să analizeze, de asemenea, utilizarea și eficacitatea fondurilor UE și ar trebui să contribuie în mod direct la îmbunătățirea măsurilor politice.

6. Azilul, vizele, migrația, frontierele și integrarea

Sosirile neregulate pe mare s-au înjumătățit comparativ cu anul 2016, atingând un număr total de 187 000 în 2017. Cu toate acestea, mai mult de 3 100 de persoane au murit în timp ce traversau marea pentru a ajunge în Europa. Au devenit mai numeroase acuzațiile privind comportamentul abuziv al poliției față de migranții de pe ruta din Balcanii de Vest. Unele state membre ale UE încă depun eforturi mari legate de primirea solicitanților de azil. Provocările în materie de migrație și de securitate au ajuns să fie conexe într-o măsură din ce în ce mai mare, având în vedere că sistemele de informații pe scară largă ale UE au fost utilizate atât pentru gestionarea imigrației, cât și pentru consolidarea securității. Între timp, presiunea manifestată în vederea soluționării într-un mod mai eficace a migrației neregulate a exacerbât riscurile legate de drepturile fundamentale existente.

Cu toate că numărul persoanelor care sosesc la frontiera externă a UE în mod neautorizat a scăzut în 2017, au rămas provocări semnificative privind drepturile fundamentale. Unele dintre cele mai grave încălcări implică maltratarea migranților care traversează frontiera prin eludarea controalelor la frontieră. Rapoartele privind comportamentul abuziv au crescut semnificativ în 2017, în special pe ruta Balcanilor de Vest. Respondenții la studiul FRA al EU-MIDIS II, care a intervievat peste 12 000 de imigranți de prima generație în UE, au indicat, de asemenea, experiențe cu violența din partea poliției sau a polițiștilor de frontieră. În ciuda numărului semnificativ de afirmații, proceduri penale sunt rareori inițiate – parțial din cauza reticenței victimelor de a se adresa instanțelor judecătorești, dar și din cauza unor dovezi insuficiente. Condamnările apar rar.

Articolul 4 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice tortura și tratamentele inumane sau degradante. Interzicerea este absolută, ceea ce înseamnă că nu permite excepții sau derogări.

Opinia FRA 6.1

Statele membre ale UE ar trebui să consolideze măsurile preventive pentru a reduce riscul ca polițiștii și polițiștii de frontieră să se angajeze într-un comportament abuziv la frontieră. Ori de câte ori apar rapoarte de maltratare, acestea ar trebui să fie investigate în mod eficace, iar autorii aduși în fața justiției.

În 2017, UE a acordat o prioritate deosebită reformării sistemelor de tehnologie informatică (IT) la scară largă în domeniul migrației și azilului. Prin „interoperabilitate”, diferitele sisteme vor fi mai bine conectate între ele. Un registru central va reuni identitatea tuturor persoanelor stocate în diferite sisteme și un mecanism va detecta dacă date despre aceeași persoană sunt stocate în sisteme IT sub diferite nume și identități. Nu toate aspectele din regulamentele propuse privind interoperabilitatea au fost supuse unei examinări atente privind drepturile fundamentale.

Reformele sistemelor IT afectează mai multe drepturi protejate de Carta drepturilor fundamentale a UE, inclusiv dreptul la protecția datelor cu caracter personal (articolul 8), drepturile copilului (articolul 24), dreptul la azil (articolul 18), dreptul la o cale de atac eficientă (articolul 47) și dreptul la libertate și la siguranță al unei persoane (articolul 6).

Opinia FRA 6.2

UE ar trebui să se asigure că fie legiuitorul UE, fie organismele de experți independenți evaluează în profunzime toate efectele asupra drepturilor fundamentale ale diferitelor propuneri privind interoperabilitatea înainte de adoptarea și punerea lor în aplicare, acordând o atenție deosebită experiențelor diferite ale femeilor și bărbaților.

Uniunea Europeană și statele sale membre au depus eforturi semnificative pentru a spori returnarea migranților aflați în situație de ședere ilegală. Autoritățile pentru imigrație și alte autorități relevante consideră privarea de libertate drept o componentă importantă pentru returnările eficiente. Manualul privind returnarea revizuit, adoptat în 2017, conține o listă de situații pe care statele membre ale UE ar trebui să le considere ca indicii pentru un „risc de sustragere” – în practică, justificarea cea mai frecventă pentru ordonarea luării în custodie publică. De asemenea, acesta definește situațiile în care ar trebui să se considere un risc de sustragere, transferând sarcina infirmării prezumției asupra individului. Absența unor statistici comparabile cu privire la luarea în custodie publică a imigranților în UE face dificilă evaluarea măsurii în care atenția consolidată în ceea ce privește eficientizarea returnărilor a determinat o creștere a utilizării luării în custodie publică a imigranților. Cu toate acestea, în diferite state membre ale UE au apărut rapoarte care indică modele de luare în custodie publică arbitrară.

Luarea în custodie publică constituie o atingere masivă adusă dreptului la libertate protejat prin articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a UE. Prin urmare, orice privare de libertate trebuie să respecte garanțiile stabilite pentru a preveni luarea în custodie publică ilegală și arbitrară.

Opinia FRA 6.3

Atunci când privează persoanele de libertatea lor din motive legate de imigrație, statele membre ale UE trebuie să respecte toate garanțiile impuse de cartă, precum și pe cele care decurg din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În special, luarea în custodie publică trebuie să fie necesară în cazul individual.

FRA a subliniat în mod constant importanța monitorizării returnării forțate în conformitate cu articolul 8 alineatul (6) din Directiva privind returnarea ca instrument de promovare a returnărilor conforme cu drepturile fundamentale. Nu toate statele membre ale UE au instituit sisteme operaționale de monitorizare a returnării forțate.

Punerea în aplicare a returnărilor implică riscuri semnificative legate de principalele drepturi fundamentale prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a UE, inclusiv dreptul la viață (articolul 2), interzicerea torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (articolul 4), dreptul la libertate (articolul 6), dreptul la o cale de atac eficientă și principiul nereturnării (*non-refoulement*) (articolul 19).

Opinia FRA 6.4

Toate statele membre ale UE pentru care Directiva privind returnarea este obligatorie ar trebui să instituie un sistem eficient de monitorizare a returnării.

7. Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor

Anul 2017 a fost un an important atât pentru inovarea tehnologică, cât și pentru protecția vieții private și a datelor personale. Dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii a adus cu sine la fel de multe oportunități ca și provocări. Pe măsură ce statele membre ale UE și instituțiile UE finalizau acțiunile pregătitoare pentru punerea în aplicare a pachetului UE privind protecția datelor, au apărut noi provocări. Progresul exponențial al cercetărilor legate de „big data” și de inteligența artificială, precum și perspectivele pe care acestea le deschid în diverse domenii, cum ar fi sănătatea, securitatea și piețele de afaceri, au împins autoritățile publice și societatea civilă să pună sub semnul întrebării impactul real pe care acestea îl pot avea asupra cetățenilor, și în special asupra drepturilor fundamentale ale acestora. Între timp, două atacuri de tip malware de amploare au pus la grea încercare securitatea digitală. Reformele recente întreprinse de UE în domeniul protecției datelor și al securității cibernetice, precum și eforturile actuale asociate confidențialității electronice s-au dovedit a fi oportune și relevante în lumina acestor progrese.

Articolul 8 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a UE și articolul 16 alineatul (2) din TFUE recunosc protecția datelor cu caracter personal ca un drept fundamental. Acestea afirmă că respectarea normelor privind protecția datelor trebuie să se supună controlului unei autorități independente. Supravegherea și respectarea drepturilor de protecție a datelor pot deveni realitate dacă aceste autorități dispun de resursele umane, tehnice și financiare necesare, inclusiv spații și infrastructuri adecvate, pentru a asigura îndeplinirea eficientă a sarcinilor lor și exercitarea competențelor lor. O astfel de cerință se bazează pe articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul general privind protecția datelor (*General Data Protection Regulation – GDPR*).

Opinia FRA 7.1

Statele membre ale UE ar trebui să evalueze în profunzime resursele umane și financiare, inclusiv competențele tehnice necesare pentru operațiunile autorităților de protecție a datelor, având în vedere noile lor responsabilități care decurg din atribuțiile și competențele sporite stabilite în Regulamentul general privind protecția datelor.

GDPR prevede ca autoritățile pentru protecția datelor să asigure conștientizarea și înțelegerea drepturilor

și a riscurilor legate de prelucrarea datelor cu caracter personal. Cu toate acestea, majoritatea ghidurilor și a campaniilor de conștientizare sunt accesibile în principal online, astfel încât accesul la internet este esențial pentru conștientizarea drepturilor. În majoritatea statelor membre, există încă o diviziune digitală importantă între generații în ceea ce privește utilizarea internetului.

Opinia FRA 7.2

Autoritățile pentru protecția datelor ar trebui să se asigure că toți operatorii acordă o atenție deosebită copiilor și cetățenilor mai în vârstă ai UE pentru a garanta o conștientizare egală cu privire la protecția datelor și la drepturile la confidențialitate și pentru a reduce vulnerabilitatea cauzată de analfabetismul digital.

Având în vedere analiza CJUE, domeniul de aplicare al păstrării datelor, efectuate în temeiul acordului privind registrul cu numele pasagerilor (*Passenger Name Record – PNR*) și al Directivei privind PNR ar trebui limitat la ceea ce este strict necesar. Acest lucru înseamnă excluderea păstrării datelor pasagerilor care au plecat deja și care nu prezintă, în principiu, un risc de terorism sau de criminalitate transfrontalieră gravă – cel puțin atunci când nici

controalele și verificările, nici alte circumstanțe nu au dezvăluit dovezi obiective ale unui astfel de risc.

Opinia FRA 7.3

La revizuirea Directivei privind PNR în temeiul articolului 19, legiuitorul UE ar trebui să acorde o atenție sporită analizei Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). În special, acesta ar trebui să ia în considerare revizuirea dispozițiilor Directivei privind PNR pentru a limita domeniul de aplicare al păstrării datelor, după plecarea pasagerilor aerieni, la pasagerii care pot prezenta în mod obiectiv un risc în ceea ce privește terorismul și/sau criminalitatea transfrontalieră gravă.

Autoritățile pentru protecția datelor au sarcina de a monitoriza și de a impune aplicarea GDPR și de a promova înțelegerea riscurilor, a normelor, a garanțiilor și a drepturilor legate de prelucrarea datelor cu caracter personal. Acest rol devine și mai important în contextul analizei „datelor masive” care permit disponibilitatea, partajarea și utilizarea automată fără precedent a datelor cu caracter personal. Astfel cum au subliniat Parlamentul European și Consiliul Europei, o astfel de prelucrare – efectuată de persoane fizice, companii private și autorități publice – ar putea ridica o serie de provocări cu privire la drepturile fundamentale ale persoanelor, în special la drepturile lor la viața privată, protecția datelor cu caracter personal și nediscriminare. Cercetări suplimentare sunt necesare în continuare pentru a identifica în mod clar astfel de provocări și pentru a le aborda cu promptitudine.

Opinia FRA 7.4

Statele membre ale UE ar trebui să evalueze impactul analiticii „datelor masive” și să ia în considerare modalitatea de abordare a riscurilor asociate drepturilor fundamentale prin mecanisme de supraveghere puternice, independente și eficiente. Având în vedere expertiza lor, autoritățile pentru protecția datelor ar trebui să fie implicate activ în aceste procese.

Directiva privind securitatea rețelelor și a informațiilor (Directiva privind NIS – *network and information systems*) sporește nivelul general al securității rețelelor și a informațiilor, printre alte strategii, impunând o varietate de obligații „operatorilor naționali ai unui serviciu esențial”, cum ar fi energia electrică, transportul, apa, energia, sănătatea și infrastructura digitală, pentru a asigura punerea în aplicare a unei strategii eficiente în toate aceste sectoare vitale. În special, articolul 8 din directivă obligă statele

membre să desemneze una sau mai multe autorități naționale competente, precum și un punct unic național de contact cu privire la securitatea rețelelor și a informațiilor, care „se consultă și cooperează, după caz și în conformitate cu dreptul intern, cu autoritățile naționale de aplicare a legii și cu autoritățile naționale de protecție a datelor relevante”. Inițiativele de punere în aplicare din mai multe state membre au subliniat necesitatea de a se asigura că principiile de protecție a datelor consacrate în GDPR sunt luate în considerare în mod corespunzător și sunt reflectate în legislația națională care transpune Directiva privind NIS.

Opinia FRA 7.5

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că dispozițiile naționale care transpun Directiva privind NIS în legislația națională respectă principiile de protecție consacrate în Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR). În special, dispozițiile naționale trebuie să respecte principiile de limitare a scopului, de reducere la minimum a datelor, de securitate a datelor, de limitare a stocării și de responsabilizare, în special în ceea ce privește obligația din cadrul Directivei privind NIS ca autoritățile naționale să coopereze cu autoritățile naționale de aplicare a legii și cu autoritățile de protecție a datelor.

8. Drepturile copilului

Ratele sărăciei în rândul copiilor din Uniunea Europeană au scăzut ușor în ansamblu, dar încă sunt mari. Aproape 25 de milioane de copii sunt expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Privarea severă de locuințe afectează 7 % din familiile cu copii din UE. Pilonul european al drepturilor sociale subliniază dreptul copiilor la protecție împotriva sărăciei și la egalitate; acesta se axează în mod specific pe educația accesibilă a copiilor preșcolari și pe îngrijirea de calitate. Pe teritoriul Europei au continuat să sosească copii migranți și refugiați în căutare de protecție, deși în număr mai mic decât în 2015 și 2016. În timp ce Comisia Europeană a oferit orientări de politică prin intermediul unei comunicări privind protecția copiilor migranți, statele membre au continuat să depună eforturi pentru a le oferi copiilor cazare, educație, asistență psihologică și măsuri generale corespunzătoare pentru integrarea lor. În practică, aplicarea principiului interesului superior al copilului a rămas o provocare în contextul migrației. Progresele înregistrate în reducerea detenției copiilor pe motiv de imigrație au fost foarte limitate. Între timp, diverse inițiative europene și naționale s-au concentrat asupra riscurilor de radicalizare și de extremism violent în rândul tinerilor.

În conformitate cu tendința din ultimii doi ani, numărul copiilor din UE care trăiesc la limita sărăciei sau a excluziunii sociale a continuat să scadă. Cu toate acestea, aproape 25 de milioane de copii sunt expuși riscului sărăciei sau excluziunii sociale, fapt care necesită o atenție urgentă a UE și a statelor sale membre. În conformitate cu articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a UE, „[c]opiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor”. Semestrul european din 2017 a inclus un număr sporit de recomandări specifice fiecărei țări referitoare la copii, dar, pentru prima dată, niciuna nu s-a referit la sărăcia în rândul copiilor. Statele membre ale UE utilizează foarte puțin recomandarea Comisiei Europene din 2013 intitulată „Investiția în copii: ruperea ciclului vicios al defavorizării” în programele lor naționale de reformă, ca parte a semestrului european. Deși a fost criticat de actorii societății civile, Pilonul european al drepturilor sociale ar putea reprezenta o oportunitate de a modifica ratele sărăciei în rândul copiilor și de a consolida recomandarea Comisiei din 2013, a cărei punere în aplicare a fost evaluată de Comisie în 2017.

Opinia FRA 8.1

Uniunea Europeană și statele sale membre ar trebui să se asigure că îndeplinesc angajamentele incluse în Pilonul european al drepturilor sociale pentru a proteja copiii împotriva sărăciei, pentru a oferi accesul la educație și îngrijire timpurie accesibile și la îngrijire de bună calitate, fără discriminare. De asemenea, acestea ar trebui să asigure dreptul fetelor și al băieților din medii defavorizate la măsuri specifice pentru a spori egalitatea de șanse. Punerea în aplicare a pilonului necesită propuneri legislative concrete, planuri de acțiune, alocări bugetare și sisteme de monitorizare în toate domeniile care afectează copiii și familiile acestora, cum ar fi ocuparea forței de muncă, egalitatea de gen, accesul la serviciile de sănătate, la educație și la locuințe accesibile din punct de vedere financiar.

Statele membre ale UE ar trebui să utilizeze recomandarea Comisiei din 2013, „Investiția în copii”, atunci când își prezintă programele naționale de reformă pentru semestrul european.

7 % din familiile cu copii din UE se confruntă cu o formă severă de privare de locuință. Aceștia trăiesc în gospodării supraaglomerate cu cel puțin una

dintre următoarele: un acoperiș spart, fără baie/duș și fără toaletă interioară sau cu lumină insuficientă. În ciuda absenței datelor la nivelul UE privind evacuările și lipsa de adăpost, rapoartele birourilor naționale de statistică și ale ONG-urilor evidențiază un număr sporit de copii în adăposturile pentru persoanele fără adăpost. Articolul 34 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a UE recunoaște „dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, destinate să asigure o viață demnă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente, în conformitate cu normele stabilite de dreptul Uniunii și de legislațiile și practicile naționale”. Principiul Pilonului european al drepturilor sociale include, de asemenea, accesul la locuințe sociale, protecția împotriva evacuării forțate și sprijinirea persoanelor fără adăpost – dar, spre deosebire de Carta socială europeană revizuită, pilonul nu stabilește nicio măsură obligatorie. Cu toate acestea, la ratificarea Cartei sociale europene revizuite, doar șapte state membre au acceptat ca obligatorie dispoziția privind dreptul la locuință.

Opinia FRA 8.2

Statele membre ale UE ar trebui să stabilească lupta împotriva privării severe de locuințe ca o prioritate politică și să se asigure că familiile cu copii, în special cele care trăiesc la limita sărăciei, au acces prioritar la locuințe sociale sau beneficiază de ajutor adecvat pentru locuințe. Autoritățile competente ar trebui să abordeze problema lipsei de adăpost și să pună în aplicare măsuri care includ prevenirea sau întârzierea evacuării familiilor cu copii, în special în timpul iernii. În același timp, statele membre ar trebui să utilizeze diferitele programe de finanțare pentru locuințe pe care le oferă UE.

UE ar trebui să promoveze schimbul regional și transnațional de practici legate de măsurile practice de prevenire a evacuărilor familiilor cu copii. De asemenea, aceasta ar trebui să promoveze eforturile la nivelul UE de a colecta date privind evacuările familiilor cu copii și privind persoanele fără adăpost.

Numărul de solicitanți de azil și de refugiați care sosesc în Europa a scăzut în 2017. Mai puțin de 200 000 de copii au solicitat azil în UE, o reducere de aproape 50 % față de anul 2016. Comunicarea Comisiei Europene din 2017 de stabilire a unor acțiuni de protecție a copiilor în migrație a fost un pas înainte pozitiv. Interesul superior al copilului este un principiu bine stabilit al dreptului internațional privind drepturile omului, consacrat în Convenția privind drepturile copilului (articolul 3), Carta drepturilor fundamentale a UE (articolul 24) și dreptul derivat

al UE, precum și în majoritatea legislației naționale referitoare la copii. Cu toate acestea, datele colectate pentru *Raportul privind drepturile fundamentale 2018* al FRA arată că există un deficit de orientări; numai câteva state membre au elaborat procese și metode structurate pentru a pune în practică interesul superior al copilului.

Opinia FRA 8.3

Statele membre ale UE ar trebui să formalizeze proceduri adecvate pentru contextele lor naționale pentru a evalua interesul superior al copilului în domeniul azilului sau al migrației. Astfel de proceduri ar trebui să definească în mod clar situațiile în care este necesară o determinare formală a interesului superior, cine este persoana responsabilă, modalitatea de înregistrare și care este metodologia sensibilă din punctul de vedere al genului și cultural pe care aceasta ar trebui să o urmeze.

UE ar putea facilita acest proces prin coordonarea sa, prin cartografierea practicilor curente și prin îndrumarea procesului prin intermediul rețelelor existente ale statelor membre privind drepturile copilului și protecția copiilor în domeniul migrației, coordonate de Comisia Europeană.

Copiii continuă să fie luați în custodie publică în scopuri de imigrare. Cu toate acestea, o serie de state membre au adoptat măsuri pozitive în vederea dezvoltării de alternative la luarea în custodie publică. Acquis-ul UE prevede că respectivii copii vor fi luați în custodie publică doar în ultimă instanță și numai dacă măsurile mai puțin coercitive nu pot fi aplicate în mod eficient. Această luare în custodie publică trebuie să aibă loc pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă. La nivelul Organizației Națiunilor Unite, Comitetul pentru drepturile copilului și Comitetul pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora au emis două observații generale comune în care consideră luarea în custodie publică a copiilor migranți o încălcare a drepturilor copilului. Aceștia afirmă că acești copii „nu ar trebui să fie luați în custodie publică niciodată din motive legate de statutul de migrație al părinților lor”. Cerințele stricte care decurg din Carta drepturilor fundamentale a UE și din articolul 3 (interzicerea torturii) și articolul 5 (dreptul la libertate și securitate) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEaDO) înseamnă că privarea de libertate va fi în conformitate cu prevederile UE numai în cazuri excepționale.

Opinia FRA 8.4

Pentru a promova dreptul copiilor la protecție și îngrijire, UE și statele sale membre ar trebui să dezvolte alternative neprivative de libertate credibile și eficiente care ar face inutilă luarea în custodie publică a copiilor în timpul procedurilor de azil sau în scopul returnării, indiferent dacă aceștia se află în UE singuri sau cu familiile lor. Acest lucru ar putea include, de exemplu, gestionarea cazurilor, asistența alternativă, consilierea și formarea.

Comisia Europeană ar trebui să aibă în vedere monitorizarea sistematică a utilizării luării în custodie publică în domeniul imigrației pentru copiii și alte persoane aflate într-o situație vulnerabilă.

Radicalizarea și extremismul violent, care sunt înrădăcinate în diferite ideologii, sunt o realitate în Europa. Înființarea Grupului de experți la nivel înalt privind radicalizarea (HLCEG-R) al Comisiei este o etapă promițătoare în vederea unui răspuns cuprinzător. Există o serie de preocupări legate de drepturile fundamentale în domeniul radicalizării și al punerii în aplicare a strategiei de securitate internă a UE. Statele membre au pus în aplicare o combinație de măsuri de aplicare a legii, dar au instituit, de asemenea, programe educaționale sau centre de sprijin pentru copiii expuși riscului de radicalizare și pentru familiile acestora sau au promovat discursuri alternative pe platforme online.

Opinia FRA 8.5

Statele membre ale UE ar trebui să trateze fenomenul complex al radicalizării printr-o abordare holistică, multidimensională, care să depășească măsurile de securitate și de aplicare a legii. În acest sens, statele membre ar trebui să instituie programe care să promoveze cetățenia și valorile comune ale libertății, toleranței și nediscriminării, în special în mediul educațional. Statele membre ar trebui să încurajeze o coordonare eficientă între actorii existenți în domeniile protecției copilului, justiției, asistenței sociale și tineretului și în sistemele de sănătate și de educație pentru a facilita o intervenție integrată cuprinzătoare.

9. Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor

În pofida eforturilor variate depuse de UE și de alți actori internaționali, problemele din domeniile statului de drept și justiției au prezentat motive de îngrijorare tot mai mari în Uniunea Europeană în 2017, ducând la adoptarea de către Comisie, pentru prima dată în istorie, a unei propuneri adresate Consiliului de a adopta o decizie în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană. Între timp, mai multe state membre ale UE au luat măsuri de consolidare a mecanismelor de acțiune colectivă în conformitate cu Recomandarea 2013/396/UE a Comisiei, lucru care ar putea să îmbunătățească accesul la justiție. S-au înregistrat progrese și în ceea ce privește drepturile victimelor. Aproximativ o treime din statele membre ale UE au adoptat acte legislative de transpunere a Directivei privind drepturile victimelor; multe dintre ele au pus în aplicare noi măsuri în 2017 pentru a se asigura că victimele infracțiunilor primesc informații prompte și cuprinzătoare despre drepturile lor chiar de la primul punct de contact – acesta fiind adeseori poliția. Uniunea Europeană a semnat Convenția de la Istanbul ca prim pas în procesul de ratificare a acesteia. Alte trei state membre ale UE au ratificat Convenția în 2017, consolidând recunoașterea instrumentului de către statele membre ca fiind definitiv pentru standardele europene de protecție a drepturilor omului în materie de violență împotriva femeilor și de violență domestică. În sfera acestora se regăsește și hărțuirea sexuală – o problemă care a beneficiat de o atenție semnificativă datorită mișcării #metoo.

UE și alți actori internaționali au continuat să se confrunte în 2017 cu provocări din ce în ce mai mari în domeniul justiției la nivel național și, în special, cu privire la problema independenței judiciare. Un sistem judiciar independent reprezintă piatra de temelie a statului de drept și a accesului la justiție [articolul 19 din TUE, articolul 67 alineatul (4) din TFUE și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE]. În ciuda eforturilor continue depuse de UE și de alți actori internaționali, situația statului de drept într-unul dintre statele membre ale UE a provocat preocupări crescânde, în special în ceea ce privește independența judiciară. Acest lucru a determinat Comisia Europeană să prezinte, pentru prima dată în istoria UE, o propunere adresată Consiliului pentru adoptarea unei decizii în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE.

Opinia FRA 9.1

UE și statele sale membre sunt încurajate să își consolideze în continuare eforturile și colaborarea pentru a consolida sistemele judiciare independente, o componentă esențială a statului

de drept. O cale de urmat în acest context este abaterea de la abordarea existentă de tratare a situațiilor de urgență ale statului de drept în țările individuale într-o manieră ad-hoc. În schimb, eforturile existente ar trebui intensificate pentru a elabora criterii și evaluări contextuale pentru a ghida statele membre ale UE în recunoașterea și abordarea eventualelor aspecte legate de statul de drept într-un mod regulat și comparativ. În plus, ar trebui să se acționeze pentru asigurarea respectării statului de drept pe baza consilierii orientate existente din mecanismele europene și internaționale de monitorizare a drepturilor omului, inclusiv a acțiunilor de remediere stabilite în recomandările Comisiei Europene emise în cadrul procedurii-cadru privind statul de drept. Toate statele membre ale UE ar trebui să fie pregătite întotdeauna să apere statul de drept și să ia măsurile necesare pentru a opri orice încercare de a submina independența sistemului lor judiciar.

Mecanismele de acțiune colectivă în despăgubire sporesc accesul la justiție, care este esențial pentru a asigura eficacitatea dreptului Uniunii și a asigura respectarea drepturilor fundamentale, astfel cum se prevede la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE. În acest sens, Recomandarea 2013/396/UE a Comisiei Europene privind principii comune aplicabile acțiunilor colective în încetare și în despăgubire introduse în statele membre în cazul încălcării drepturilor conferite de legislația Uniunii a încercat să faciliteze accesul la justiție și a recomandat, în acest sens, un mecanism general de acțiune colectivă în despăgubire bazat pe aceleași principii de bază în toate statele membre ale UE. În 2017, Comisia a inițiat evaluarea sa privind punerea în aplicare a Recomandării 2013/396/UE, iar mai multe state membre au luat măsuri pentru punerea în aplicare directă a acesteia. Cu toate acestea, legislația la nivel național încă diferă în mod semnificativ între statele membre, creând diferite forme și niveluri de acțiune colectivă.

Opinia FRA 9.2

Statele membre ale UE – în strânsă colaborare cu Comisia Europeană și cu alte organisme ale UE – ar trebui să își continue eforturile pentru a se asigura că Recomandarea 2013/396/UE a Comisiei privind mecanismele de acțiune colectivă este pusă în aplicare integral pentru a permite o acțiune colectivă eficace și accesul la justiție. Mecanismele de acțiune colectivă în despăgubire ar trebui să aibă un domeniu larg de aplicare și să nu se limiteze la aspecte legate de consumatori. De asemenea, Comisia Europeană ar trebui să profite de evaluarea punerii în aplicare a Recomandării 2013/396/UE a Comisiei, inițiată în 2017, pentru a acorda sprijinul necesar statelor membre ale UE pentru introducerea sau reformarea mecanismelor lor naționale de acțiune colectivă în despăgubire, în conformitate cu statul de drept și cu drepturile fundamentale în toate domeniile în care ar fi relevante acțiunile colective în încetare sau în despăgubire cu privire la încălcările drepturilor conferite de legislația Uniunii.

În anul 2017 s-au înregistrat evoluții pozitive în ceea ce privește adoptarea de către mai multe state membre ale UE a legislației care transpune Directiva privind drepturile victimelor, inclusiv eforturile de a se asigura că victimele sunt informate cu privire la drepturile pe care le au în temeiul noii legislații. Dovezile la nivel național din unele state membre arată că victimele încă întâmpină obstacole în calea raportării infracționalității, precum și faptul că victimele nu primesc întotdeauna informații complete despre drepturile lor. Acest lucru poate afecta în mod

negativ posibilitatea victimelor de a-și accesa drepturile în practică.

Opinia FRA 9.3

În urma evoluțiilor juridice pozitive în vederea transpunerii Directivei privind drepturile victimelor până în 2017, statele membre ale UE ar trebui să se concentreze asupra punerii efective în aplicare a directivei. Acest lucru ar trebui să includă colectarea de date defalcate pe sexe privind modul în care victimele infracțiunilor și-au accesat drepturile lor; astfel de date ar trebui să fie utilizate pentru a soluționa lacunele din cadrele instituționale pentru a permite victimelor să își exercite drepturile. Colectarea de date suplimentare la nivel național și la nivelul UE va clarifica acest lucru și va evidenția lacunele care trebuie eliminate pentru a se asigura că victimele infracțiunilor au acces la drepturi și sprijin pe teren.

În 2017, alte trei state membre ale UE au ratificat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), numărul total de state membre ale UE care au ratificat convenția până la sfârșitul anului ajungând la 17. Atunci când trebuie stabilite standardele europene pentru protecția femeilor împotriva violenței, Convenția de la Istanbul este cel mai important punct de referință. În special, articolul 36 obligă statele părți să incrimineze toate actele sexuale neconsimțite și să adopte o abordare care evidențiază și consolidează autonomia sexuală necondiționată a unei persoane. Cu toate acestea, rapoartele de evaluare din 2017 ale Grupului de experți în intervenția contra violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (GREVIO) au scos la iveală lacune în legislația națională privind incriminarea actelor sexuale neconsimțite, ceea ce nu este în concordanță cu cerințele convenției.

Opinia FRA 9.4

Toate statele membre ale UE și UE însăși ar trebui să ia în considerare ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Statele membre ale UE sunt încurajate să abordeze lacunele din legislația națională referitoare la incriminarea tuturor actelor sexuale neconsimțite. Statele membre ale UE ar trebui – în conformitate cu articolul 36 din Convenția de la Istanbul – să incrimineze fără echivoc și necondiționat respectivele acte.

Realitățile dure scoase la suprafață de mișcarea globală #metoo subliniază concluziile FRA din studiul privind violența împotriva femeilor din 2012, care a arătat că violența împotriva femeilor – inclusiv hărțuirea sexuală – rămâne larg răspândită. Prin urmare, există o nevoie clară de repunere a accentului asupra acestui domeniu atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre.

Opinia FRA 9.5

Statele membre ale UE ar trebui să își consolideze eforturile și să ia măsuri suplimentare pentru a preveni și a combate hărțuirea sexuală. Acest lucru ar trebui să includă pașii necesari pentru interzicerea efectivă a hărțuirii sexuale în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă și condițiile de muncă în conformitate cu Directiva 2006/54/CE privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformare).

10. Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap

Raportul intermediar al Comisiei Europene privind punerea în aplicare a Strategiei europene 2010-2020 pentru persoanele cu handicap a oferit ocazia de a face bilanțul eforturilor Uniunii Europene de a asigura respectarea drepturilor prevăzute în Convenția Națiunilor Unite (ONU) privind drepturile persoanelor cu handicap (Convention on the Rights of Persons with Disabilities – CRPD). Progresele înregistrate în direcția adoptării Actului european privind accesibilitatea indică faptul că se apropie o realizare majoră din punct de vedere legislativ. În pofida realizărilor semnificative de pe plan european și național, persistă însă decalaje în punerea în aplicare în domenii esențiale precum accesibilitatea și viața independentă. Folosirea unor instrumente constând în indicatori, precum și hotărârile curților naționale privind posibilitatea de a invoca CRPD în instanță pot contribui la asigurarea respectării în practică a promisiunilor cuprinse în obligațiile legale. Cadrele de monitorizare instituite în conformitate cu articolul 33 alineatul (2) din convenție pot, la rândul lor, să aibă un rol crucial, dar lipsa de resurse, limitările mandatelor și lipsa de independență le subminează eficacitatea.

Raportul intermediar al Comisiei Europene privind punerea în aplicare a strategiei europene pentru persoanele cu handicap demonstrează modul în care acțiunile de punere în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (CRPD) contribuie la realizarea de reforme juridice și politice de amploare, de la accesibilitate la viața independentă. Unele inițiative la nivelul UE și al statelor membre nu integrează însă complet abordarea handicapului din perspectiva drepturilor omului prevăzută de CRPD sau duc lipsă de obiective clare, de bugete adecvate și de orientări operaționale pentru punerea în aplicare eficace și evaluarea progresului.

Opinia FRA 10.1

UE și statele sale membre ar trebui să intensifice eforturile pentru a integra standardele CRPD în cadrele juridice și politice ale acestora în scopul asigurării că abordarea handicapului din perspectiva drepturilor omului este reflectată pe deplin în legislație și în procesul de elaborare a politicilor. Acestea ar trebui să includă o revizuire aprofundată a legislației pentru a evalua conformitatea cu CRPD. Orientările privind punerea în aplicare ar trebui să includă obiective și termene clare și să identifice actorii responsabili

pentru reforme. De asemenea, statele membre ar trebui să ia în considerare elaborarea unor indicatori care să urmărească progresul și să evidențieze lacunele în materie de punere în aplicare.

În cadrul unor negocieri intense, Consiliul UE și Parlamentul European și-au adoptat pozițiile cu privire la propunerea de Act european privind accesibilitatea în 2017, demonstrând angajamentul UE față de această legislație emblematică de punere în aplicare a CRPD. Cu toate acestea, există diferențe semnificative în ceea ce privește aspecte importante, cum ar fi domeniul de aplicare al aplicabilității actului la mijloacele audiovizuale și la serviciile de transport, precum și interdependența sa cu alte legi relevante ale UE, inclusiv cu fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) și cu Directiva privind achizițiile publice. Acest lucru ridică posibilitatea ca propunerea să fie slăbită în domeniile-cheie în timpul negocierilor legislative, ceea ce riscă să submineze capacitatea actului de a îmbunătăți accesul la bunuri și servicii pentru persoanele cu handicap în UE.

Opinia FRA 10.2

UE ar trebui să asigure adoptarea rapidă a unui Act european cuprinzător privind accesibilitatea, care să includă măsuri solide de executare. Acest lucru ar trebui să consacre standarde pentru accesibilitatea mediului construit și a serviciilor de transport. Pentru a asigura coerența cu legislația UE mai amplă, actul ar trebui să includă dispoziții care să îl lege de alte acte relevante, cum ar fi regulamentele care reglementează fondurile structurale și de investiții europene și Directiva privind achizițiile publice.

Fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) joacă un rol important în sprijinirea eforturilor naționale de obținere a unei vieți independente. Societatea civilă, inclusiv organizațiile persoanelor cu handicap, poate juca un rol important în furnizarea informațiilor necesare pentru o monitorizare eficientă a utilizării fondurilor.

Opinia FRA 10.3

UE și statele sale membre ar trebui să se asigure că drepturile persoanelor cu handicap consacrate în CRPD și în Carta drepturilor fundamentale a UE sunt respectate pe deplin pentru a maximiza potențialul fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) pentru a sprijini viața independentă. Pentru a permite monitorizarea eficientă a fondurilor și a rezultatelor acestora, UE și statele sale membre ar trebui, de asemenea, să ia măsuri pentru a include organizațiile persoanelor cu handicap în comitetele de monitorizare a fondurilor ESI, precum și pentru a asigura colectarea de date adecvate și corespunzătoare privind modul în care sunt utilizate fondurile ESI.

La sfârșitul anului 2017, Irlanda era singurul stat membru al UE care nu ratificase CRPD, deși principalele reforme pentru pregătirea ratificării sunt în vigoare în prezent. În plus, cinci state membre și Uniunea Europeană nu au ratificat Protocolul opțional la CRPD, care permite persoanelor să adreseze

plângeri Comitetului pentru CRPD, iar Comitetului să inițieze anchete cu caracter confidențial la primirea unor „informații fiabile care indică încălcări grave sau sistematice” ale convenției (articolul 6).

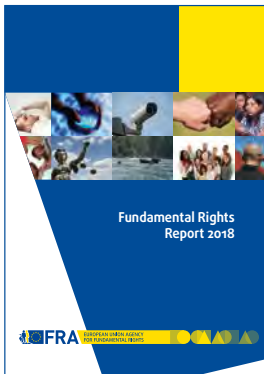
Opinia FRA 10.4

Statele membre ale UE care nu au devenit încă parte la Protocolul opțional la CRPD ar trebui să ia în considerare adoptarea măsurilor necesare pentru a asigura ratificarea acestuia cât mai curând posibil în scopul realizării ratificării depline a Protocolului său opțional la nivelul UE. De asemenea, UE ar trebui să ia în considerare luarea unor măsuri rapide pentru a accepta Protocolul opțional.

Două dintre cele 27 de state membre ale UE care au ratificat CRPD nu au stabilit până la sfârșitul anului 2017 cadre care să promoveze, să protejeze și să monitorizeze punerea în aplicare a acesteia, astfel cum se prevede la articolul 33 alineatul (2). În plus, funcționarea eficientă a unora dintre cadrele existente este subminată de resursele insuficiente, de mandatele limitate și de incapacitatea de a asigura participarea sistematică a persoanelor cu handicap, precum și de o lipsă de independență, în conformitate cu Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului.

Opinia FRA 10.5

UE și statele sale membre ar trebui să aibă în vedere alocarea de resurse financiare și umane suficiente și stabile pentru cadrele de monitorizare stabilite în temeiul articolului 33 alineatul (2) din CRPD. Astfel cum se stabilește în Opinia FRA privind cerințele prevăzute la articolul 33 alineatul (2) din CRPD într-un context UE, UE și statele sale membre ar trebui, de asemenea, să ia în considerare garantarea durabilității și a independenței cadrelor de monitorizare prin asigurarea faptului că acestea beneficiază de un temei juridic solid pentru activitățile lor și că structura și operarea acestora iau în considerare Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale în domeniul drepturilor omului.

Anul 2017 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. *Raportul privind drepturile fundamentale 2018* al FRA analizează evoluțiile majore de la nivelul UE în perioada ianuarie-decembrie 2017 și prezintă opiniile FRA cu privire la acestea. Menționând progresele înregistrate și domeniile de interes rămase, acesta oferă perspective asupra aspectelor care declanșează dezbateri pe marginea drepturilor fundamentale la nivelul UE.

Anul acesta, capitolul tematic analizează trecerea la o abordare bazată pe drepturi asupra îmbătrânirii. Restul capitolelor aduc în discuție Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre; egalitatea și nediscriminarea; rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora; integrarea romilor; azilul și migrația; societatea informațională, protecția vieții private și a datelor; drepturile copilului; accesul la justiție, precum și evoluțiile înregistrate în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

Informații suplimentare:

Pentru conținutul integral al Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2018 (*Fundamental Rights Report 2018*), a se vedea <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/fundamental-rights-report-2018>

A se vedea și celelalte publicații ale FRA din domeniu:

- FRA (2018), *Raportul privind drepturile fundamentale 2018 – Opiniile FRA*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/fundamental-rights-report-2018-fra-opinions> (disponibil în toate cele 24 de limbi oficiale ale UE)
- FRA (2018), *Shifting perceptions: towards a rights-based approach to ageing*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/frr-2018-focus-rights-based-aging> (disponibil în engleză și franceză)

Pentru rapoartele anuale anterioare ale FRA privind provocările și realizările din domeniul drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană într-un anumit an, a se vedea: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (disponibile în engleză, franceză și germană).

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency

Oficiul pentru Publicații

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2018
© Fotografii (din stânga sus în dreapta jos): iStockphoto;
Comisia Europeană; iStockphoto (3 & 4);
OSCE (Milan Obradovic); iStockphoto (6-10)
Print: ISBN 978-92-9491-976-2, doi:10.2811/152327
PDF: ISBN 978-92-9491-945-8, doi:10.2811/548051